

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תרלד

ערב שבת-קודש
פרשת ניצבים-וילך
כ"ב באלול ה'תשס"ו

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ב באלול ה'תשס"ו – כ"ט באלול ה'תשס"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ב באלול	הל' שבת פרק ו-ח.	הל' עבודת כוכבים פרק ג.	מל"ת שכ.
ש"ק	כ"ג באלול	פרק ט-יא.	פרק ד.	מל"ת שכ.
א'	כ"ד באלול	פרק יב-יד.	פרק ה.	מל"ת שכב.
ב'	כ"ה באלול	פרק טו-יז.	פרק ו.	מל"ת שכב.
ג'	כ"ו באלול	פרק יח-כ.	פרק ז.	מל"ת שכא.
ד'	כ"ז באלול	פרק כא-כג.	פרק ח.	מל"ת שכא.
ה'	כ"ח באלול	פרק כד-כו.	פרק ט.	מ"ע קנה.
ו'	כ"ט באלול	פרק כז-כט.	פרק י.	מ"ע קנה.

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
7.11	6.46.9	1.07	12.36	9.28	6.28	5.33	5.12	4.22	ו', כ"ב באלול
7.10	6.45.6	1.06	12.35	9.28	6.29	5.34	5.12	4.23	ש"ק, כ"ג באלול
7.09	6.44.2	1.06	12.35	9.28	6.30	5.35	5.13	4.24	א', כ"ד באלול
7.07	6.42.9	1.05	12.35	9.29	6.31	5.35	5.14	4.25	ב', כ"ה באלול
7.06	6.41.6	1.05	12.34	9.29	6.31	5.36	5.14	4.26	ג', כ"ו באלול
7.05	6.40.2	1.04	12.34	9.29	6.32	5.37	5.15	4.26	ד', כ"ז באלול
7.03	6.38.9	1.04	12.34	9.29	6.32	5.37	5.16	4.27	ה', כ"ח באלול
7.02	6.37.6	1.04	12.33	9.29	6.33	5.38	5.16	4.28	ו', כ"ט באלול

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש
6.10	7.21	6.25	7.23	6.16	7.23	6.27	7.23	6.27	7.23
6:00	חג	6:16	חג	6:07	חג	6:18	חג	6:18	חג
7:10	7:10	7:12	7:12	7:12	7:12	7:12	7:12	7:12	7:12

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוד • עורך: שניאור-זלמן רודמן • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז
 יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169
 אינטרנט: <http://chabad.org.il> דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

קומה אחת שלימה!

בשבתות הממוכות לחג השבועות ולראש-השנה קוראים את פרשת במדבר ופרשת ניצבים, כי הן עוסקות באחדות שהיא ההכנה הראויה לימים אלה □ כשיש אחדות, "בהתאסף ראשי עם יחד" – אפשר לפעול את עניין המלוכה, "ויהי בישראל מלך" □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

לא היתה המשכה כזו – הרי בכדי לקבל המשכה זו, בהכרח שתהיה תחילה טהרת הכלי. כלומר, שמבלי הבט על כך שלמשך זמן קצר על-כל-פנים הרי זה ייסורים, ובפרט לגבי בני מלך שהוא גם בן יחיד (שהרי כל בני ישראל הם בנים יחידים של מלך-מלכי-המלכים הקדוש-ברוך-הוא), ולכן גם כאשר דבר קטן בלבד אינו כרבעי ("עפעס א קלייניקייט וואס איז ניט אזוי") אינו יכול כבר לסבול זאת,⁵ (ולכן מפסיקים בפרשה, כנ"ל) – אף-על פי כן, כדאי אצל "אבינו אב הרחמן", ואפילו "אב הרחמים"⁶, שלשעה קלה יהיה שלא באופן טוב כל-כך, בשביל הדבר היקר שייתן לאחרי זה.

ב. אמנם, כל זה אינו אלא עניין של טהרת הכלי, דהיינו, טהרה מהדברים הלא טובים המונעים את הגילוי, אבל אין זה הכנה חיובית להגילוי. וכיוון שצריכה להיות גם הכנה חיובית להגילוי – לכן קורין פרשה נוספת לאחר

לפני ראש-השנה,⁷ וכן לפני שבועות, קורין בפרשת התוכחה: לפני שבועות – פרשת בחוקותי, ולפני ראש-השנה – פרשת תבוא. אלא שלאחרי פרשה זו קורין פרשה נוספת: לפני שבועות – פרשת במדבר, ולפעמים גם פרשת נשא; ולפני ראש-השנה – פרשת ניצבים, ולפעמים גם פרשת וילך, בכדי להפסיק בין התוכחה ליום-טוב.

והטעם לזה – כיוון שהתוכחה אינה עניין של עונשים חס-שלום,⁸ אלא עניין של טהרה וזיכוך הכלי, ולכן קורין אותה לפני שבועות וראש-השנה – כי, כשם שבגשמיות, לפני שמניחים בתוך כלי דבר חשוב ויקר ביותר, בהכרח להדיח את הכלי, לכולות את "קללותיה", כלשון הש"ס – כן הוא גם ברוחניות.

ולכן, לפני הגילויים דמתן-תורה ולפני הגילויים דראש-השנה, שבכל ראש-השנה נמשכת המשכה חדשה שלא היתה מעולם,⁹ היינו שאפילו בזמן שבית-המקדש היה קיים

5 ראה תניא אגה"ק ס"ד.
6 ראה כתר-שם-טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספת סימן קסז, וש"נ.
7 ראה גם 'תורת-מנחם – התועדויות' ח"ט עמ' 154. וש"נ.
8 שלמעלה מאב הרחמן – ראה לקו"ת דרושי ר"ה ס"ב, ד, שה"ש י"ד, סע"ג ואילך.

1 סעיף זה הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באיריש), ונדפס בלקו"ש ח"ב עמ' 392 ואילך. במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.
2 מגילה לא, ב (ומ"ש בתוס' – עיי"ש בחרא"ג מהרש"א).
3 ראה לקו"ת בחוקותי מה, סע"א ואילך.
4 מגילה שם.

דבר מלכות

התוכחה, דהיינו שלאחרי שישנה טהרת הכלי, קורין פרשה נוספת בתורה, שהיא הכנה לקבלת הגילוי.

ג. והנה, כל הכנה והכשרה, אף שאינה אלא הכנה, בהכרח שתהיה מעין הגילוי, ולכן, כיוון שיש חילוק בין הגילויים דראש-השנה להגילויים דשבועות, הרי מובן שישנו חילוק גם בנוגע להכנות, הן ההכנה דטהרת הכלי והן ההכנה דאחרות.

החילוק¹⁵ בין התוכחות דפרשת בחוקותי, שקורין קודם שבועות, להתוכחה דפרשת תבוא, שקורין קודם ראש-השנה, הוא – שבהתוכחה דפרשת בחוקותי ישנן מ"ט קלות, ובפרשת תבוא, צ"ח, ב' פעמים ככה¹⁶.

ומזה מובן, שהגילויים דראש-השנה הם למעלה מהגילויים דשבועות, ולכן נדרשת גם טהרה יתירה.

העבודה והגילויים דשבועות הם בדרך "אור ישר", מלמעלה למטה, וכדאיתא בגמרא שמתן-תורה היה עניין של גירות¹⁶, ו"גר שנתגייר קטן שנולד דמי"¹⁷. מה-שאין-כן העבודה והגילויים דתשרי עניינם תשובה, "אור חוזר", מלמטה למעלה, ולכן תיבת "תשרי" היא בסדר האותיות ת, ש, ר, שהוא סדר מלמטה למעלה¹⁸.

ולכן גם ההכנה לשבועות היא העבודה דניסן, אייר והתחלת סיוון, שהיא עבודת הצדיקים, "דודי לי ואני לו", מלמעלה למטה; וההכנה לראש-השנה היא העבודה דחודש אלול, עבודת בעלי-תשובה, "אני לדודי (ואחר-כך) דודי לי"²⁰, מלמטה למעלה²¹.

אלא שזהו טעם לכללות העניין שקורין פרשה נוספת (איזו שתהיה) לאחר התוכחה, אבל עדיין צריך ביאור מדוע עניין זה הוא בפרשת ניצבים ובפרשת במדבר דווקא.

וביאור העניין: אמרו חז"ל¹⁹ "לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום", דהיינו שהשלום והאחדות הם כלי המחזיק ברכתו של הקב"ה, וכמו שאומרים בתפילה¹⁰ "ברכנו אבינו כולנו כאחד", ודווקא אז הברכה היא "באור פניך".

ולכן קורין פרשת ניצבים ופרשת במדבר דווקא – כי בפרשיות אלו מדובר על דבר עניין האחדות והשלום, שהם הכנה להגילויים דראש-השנה וחג השבועות:

בפרשת ניצבים – "אתם ניצבים היום כולכם", "ראשיכם שבטיכם גו' מחוטב עציך ועד שואב מימך"¹¹, שכולם הם "קומה אחת שלימה" (כמבואר בליקוטי-תורה¹¹), שהוא עניין האחדות.

ובפרשת במדבר – הרי כל החומש נקרא בשם "חומש הפקודים"¹², ובפרט הפרשה הראשונה שבו, שבה מדובר על-דבר עניין הפקודים. ובעניין הפקודים והמניין מודגש עניין האחדות – שכיוון שכל בני ישראל הם בשווה, מהגדול שבגדולים עד הקטן שבקטנים, שהרי בהמניין דשישים ריבוא, גם הגדול שבגדולים אינו נחשב יותר מאחד, וגם הפחות

9 סוף עוקצין.

10 ברכת "שים שלום". וראה תניא פל"ב.

11 ריש פרשתנו.

12 יומא סחב, (במשנה). סוטה לו, רע"ב, מב, (במשנה).

13 ראה בארוכה תורת-מנחם – התועודיות' ח"א עמ' 273 ואילך.

14 מכאן עד סוף הסעיף – המשך השיחה המוגהת שבהערה 1.

15 ראה תנחומא ריש פרשתנו, הובא בפרש"י פרשתנו כטיב.

16 ראה יבמות מו, ב.

17 שם כב, א. וש"נ.

18 ראה זח"ב קפ"ו א. הובא באוה"ת דרושי ר"ה עמ' א"שא.

19 שה"ש ב, טז.

20 שם ו, ג.

21 ראה לקו"ש ח"ט עמ' 158 ואילך. וש"נ.

דבר מלכות

הגילויים ד"אור חוזר" הם למעלה מהגילויים ד"אור ישר", וכידוע²² מעלת בעלי-תשובה על צדיקים. וכן מצינו גם בלוחות, שלוחות השניות, שניתנו לאחרי חטא העגל, למחרת יום-הכיפורים, הם למעלה מלוחות

המדריגה ומצד העבודה, שבוה ישנם חילוקי מדריגות בין בני ישראל (שהרי ישנם "ראשיכם שבטיכם" וישנם "חוטב עציך ושואב מימך"), ואף-על-פי-כן, "אתם ניצבים היום כולכם", "לאחדים כאחד"²⁷.

כדי לפעול עניין האחדות גם מצד הגוף – הרי זה על-פי מה שנאמר בגמרא "גדולה לגימיה שמקרבת", והיינו, שכולם יחד יאמרו "לחיים"

וטעם הדבר: חג השבועות – עניינו מלמעלה למטה, עניין הגירות, ש"גר שנתגיר כקטן שנולד דמי", ובעניין זה הכל שווים, ואין חילוקי מדריגות.

מה-שאינ-כן ראש-השנה, שעניינו תשובה – הרי תשובה היא עבודה, ומכיוון שזוהי עבודה – הרי בהכרח שישנם אופני עבודה שונים, וממילא בהכרח שישנם חילוקי מדריגות – ישנם "ראשיכם שבטיכם" וישנם "חוטב עציך ושואב מימך".

אלא, שאף שישנם חילוקי מדריגות, אף-על-פי-כן הרי זה באופן ד"כולכם", "לאחדים כאחד", שכל בני ישראל הם "קומה אחת שלימה", כיוון "שיש יתרון ומעלה בכל אחד ואחד שגבוה מחבירו וחבירו צריך לו"²⁷. והיינו, שהראש מרגיש את מעלת הרגל – שדווקא שעל-ידי הרגל יכול הוא להגיע למחוז חפצו, ולכן זקוק הוא להרגל; והרגל מרגיש את מעלת הראש – בידעו שדווקא על-ידי הראש יכול הוא לדעת לאן ללכת, ולכן מוכרח הוא להיות בטל ולהישמע להמוחין שבראש.

הראשונות, שניתנו בחודש סיוון, והלשון בזה הוא²³ "כפליים לתושיה"²⁴ – ב' פעמים ככה, ולכן גם טהרת הכלי שלפני ראש-השנה היא כפולה.

וכן הוא גם בעניין הגלות והגאולה, שהסיבה להם היא חטא ותשובה: שורש הגלות הוא חטא העגל, ובעניין הגלות איתא "לקתה בכפליים", ועל-דרך זה בעניין החטא שהוא סיבת הגלות איתא "חטאה בכפליים", ועל-ידי זה באים להגאולה, שהיא "נחמה בכפליים", כמו שכתוב²⁵ "נחמו נחמו"²⁶.

ד. וכמו כן בההכנה הב', ההכנה דאחדות – ההכנה שלפני ראש-השנה היא למעלה מההכנה שלפני חג השבועות:

בפרשת במדבר (שקורין קודם שבועות) מודגש אמנם עניין האחדות, בכך שבעניין המניין כולם בשווה, אבל, המדובר הוא רק מצד התולדה, שמבלי הכט על כך שאחד הוא משבט פלוני ואחד משבט אחר, נמנים כולם בשווה.

מה-שאינ-כן בפרשת ניצבים – מדובר מצד

(22) רמב"ם הל' תשובה פ"ו ה"ד. וראה סה"מ

תש"ט עמ' 183 הערה 1.

(24) איוב י"א, י.

(25) ישעיהו מ"א, א.

(26) איכ"ר ספ"א.

(27) לקו"ת ריש פרשתנו.

(23) שמ"ר רפמ"ו.

דבר מלכות

בענין השלום – שהשתדלות בזה צריכה להיות הן מצד הנשמה והן מצד הגוף.

מצד הנשמה – על-ידי ההתבוננות ה"ל, שהראש צריך להרגיש מעלת הרגל והרגל צריך להרגיש מעלת הראש, כיוון שכל אחד מהם משלים את חברו, ומצד זה הנשמות "כולן מתאימות", כמבואר בתניא פל"ב.

אלא שזהו עניין האחדות שמצד הנשמה בלבד, כמבואר בתניא שהעניין ד"כולן מתאימות" הוא רק מצד הנשמה, אבל מצד הגוף ישנו עניין של פירוד כו' ("שהגופים מחולקים").

וכדי לפעול עניין האחדות גם מצד הגוף – הרי זה על-פי מה שנאמר בגמרא³² "גדולה לגימה שמקרבת", והיינו, שכולם יחד יאמרו "לחיים", שעל-ידי זה פועלים גם על הגוף, שלא זו בלבד שאינו מונע לעניין האחדות, אלא אדרבה – שמסייע לזה.

* * *

ו. שבת זו היא השבת שלפני ראש-השנה, ונתרתו שלושה ימים עד ראש-השנה, והרי שלושה ימים הם תקופה של הכנה, כפי שמצינו³³ בנוגע לשבת, ש"קמי שבתא" מתחיל מיום רביעי בשבוע, ולכן אומרים ב"שיר של יום" דיום הרביעי "לכו נרננה"³⁴. והיינו, שישנו עדיין די זמן כדי להכין את עצמו לראש-השנה.

והנה, שלושה ימים אלו הם בחודש אלול, שהוא חודש הרחמים, וגדלה מעלתו אפילו על ראש-השנה.

ז. וביאור הענין:

מבואר בליקוטי-תורה³⁵ בהמשל דמלך

וכאשר הראש מרגיש את מעלת הרגל, והרגל את מעלת הראש – אזי נעשים "קומה אחת שלימה", ועד שמגיעים למדריגה נעלית יותר – "מבלי ימצא האדם ראש וסוף"²⁸, שעניין זה נעשה בראש-השנה. וכמו שכתוב²⁹ "ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם", שדווקא "בהתאסף ראשי עם", כולם יחד, שהוא עניין ההתכללות "מבלי ימצא האדם ראש וסוף" – נעשה "תמליכוני עליכם"³⁰.

וההכנה לזה היא, כאמור, ההתכללות ד"אתם ניצבים גו'" – שכל בני ישראל יחד הם "קומה אחת שלימה".

ועד שעיקר ההכנה לראש-השנה נעשית על-ידי עניין השלום והאחדות, ואילו בנוגע להכנה דטהרת הכלי – הרי כשם שבצד הטוב מצינו בגמרא³¹ שכל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, כן הוא גם בצד הלא טוב, שעל-ידי שעוסק וקורא ב"תוכחה" בתור לימוד התורה שזוהי חכמתו ורצונו יתברך, אזי "יוצא ידי חובתו" ("אזי ער יוצא דערמיט אליין"), ודי בזה להכנה לכתיבה וחתימה טובה דראש-השנה, לשנה טובה ומתוקה.

ד. והנה, כיוון שעניין השלום הוא עניין נעלה ביותר, כלי המחזיק ברכתו של הקב"ה – יש על זה התנגדות גדולה, ולכן יש צורך בהשתדלות עצומה ביותר ("זייער א געוואלדיקע השתדלות") לעניין השלום.

והשתדלות זו צריכה להיות הן מצד הנשמה והן מצד הגוף:

העבודה בכלל – ניתנה לנשמה ולגוף יחד. הנשמה לבדה אינה שייכת לעבודה, וגם הגוף לבדו אינו שייך לעבודה; העבודה ניתנה לשניהם יחד, ששניהם יחד הם האדם. וכן הוא

33) פסחים קו, סע"א, וראה שו"ע אוה"ו או"ח

סרצ"ט ס"ח.

34) ראה לקו"ד ח"א לב, סע"ב ואיך (נעתק

ב"היום יום" כג כסלו).

35) פ' ראה לב,ב.

28) לקו"ת שם, וראה לקו"ש ח"ל עמ' 218 ואיך.

29) ברכה לג,ה.

30) ר"ה טז, סע"א. וש"נ.

31) מנחות בסופה.

32) ראה סנהדרין קג, סע"ב ואילך.

דבר מלכות

בשרה, שכאשר המלך נמצא בהיכל מלכותו, אזי "אין נכנסים כִּי-אם ברשות, ואף גם זאת המובחרים שבעם ויחירי סגולה". ומי שיש לו בקשה שברצונו למסור למלך – עליו למוסרה לה"ממונים", שבורקים את הבקשות ומחליטים

בסבר פנים יפות", ויתירה מזו, "מראה פנים שוחקות לכולם".
בחודש אלול – אין שום "ממונים", וניתן למסור את כל הבקשות, אפילו הבקשות הנמוכות ביותר, אל המלך עצמו, לפנימיותו

כל בני ישראל הם "קומה אחת שלימה", כיוון "שיש יתרון ומעלה בכל אחד ואחד שגבוה מחבירו וחבירו צריך לו"

ועצמותו – שזהו הלשון "להקביל פניו", היינו, פנימיות ועצמות המלך. וזהו עניין התשובה דחודש אלול, שהיא "באור פני מלך חיים"³⁸, ש"פני" קאי על פנימיות ועצמות אין-סוף ברוך-הוא.

א. והנה, תוכן המעלה הנ"ל שנתבארה בליקוטי-תורה, הוא, שכולם יכולים לבקש את בקשותיהם, ושאפשר לבקש על כל דבר. ונוסף לזה, יש גם מעלה גם באופן הבקשה, דהיינו **בהבקשה עצמה**:

גם במצב ש"המלך בשרה", שאז יכול כל אחד ואחד לבקש ממנו, ולבקש כל מה שברצונו – הרי סוף-סוף צריך הוא עדיין לבקש, ומכיוון שבקשה היא אחד מב' אופנים: בכתב או בדיבור – הרי בהכרח שהמבקש יידע את שפת המדינה, לכתוב או על-כל-פנים לדבר בה.

מה-שאינ-כן בחודש אלול – אין גם הגבלה זו, אלא הבקשה דחודש אלול היא על-ידי תקיעות, שהם קול פשוט, שאין בו שפה כלל. וכידוע המשל בזה³⁹ מכן מלך שהיה זמן רב בשביה, עד ששכח גם את לשון המלך, והתחיל

אם זוהי בקשה המתאימה למלך, ואם אינה מתאימה – שולחים אותה לשר, או גם להעבד, הממונה על זה.

וכן הוא גם למעלה – שלא הכל יכולים לגשת תמיד להקב"ה, ולא את כל הבקשות אפשר למסור אליו. בקשות נעלות ביותר – אפשר למסור להמלך, אבל בקשות נמוכות – הרי זה כיוון המלך שימסרו לו בקשות אלה.

– ר' שמואל מונקעס³⁶ נסע פעם לאדמו"ר הזקן לראש-השנה, ובזמן אמירת סליחות היה בפונדק ("קרעטשמע") באמצע הדרך. כשהגיע זמן אמירת הסליחות, קם בעל הפונדק לאמירת סליחות, וקרא לר' שמואל להצטרף אליו, נענה ר' שמואל: "סליחות? מה הן סליחות?", וה"ישובניק" הסביר לו, שמבקשים מהקב"ה שתהיה שנה טובה, שתהיה פרנסה וכו', ענה לו ר' שמואל: "פע! יהודים זקנים קמים באמצע הלילה לבקש מהקב"ה שיתן להם אוכל!..." –

מה-שאינ-כן בחודש אלול – אזי "המלך בשרה", ובהיותו בשרה – אין שום הגבלות, וכמבואר בליקוטי-תורה ש"רשאין (ומוסיף כ"ק מו"ח אדמו"ר³⁷: ויכולין) כל מי שרוצה לצאת ולהקביל פניו, והוא מקבל את כולם

167 ה'תש"י עמ' 285).

38) משלי טז, טו.

39) המשך וככה תרל"ז פ"ע – בשם הבעש"ט.

36) ראה אגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ה

עמ' תלז ואילך.

37) סד"ה לך אמר לבי ה'ש"ת (סה"מ ה'ש"ת עמ'

דבר מלכות

התקיעות דראש-השנה. וראיה לזה – שהרי הטעם ש"אין תוקעין בערב ראש-השנה"⁴² הוא "כדי" לערבב השטן שיסבור שכבר עבר ראש-השנה"⁴³, ומזה מוכח שהתקיעות דחודש אלול והתקיעות דראש-השנה הם אותו עניין.

(קטעים מהתועדות שבת-קודש פרשת ניצבים, כ"ז באלול, ה'תשי"ד.
יתורת-מנחם – התועדויות תשי"ד, חלק שלישי (יד) עמ' 215-227 – בלתי מוגה)

לצעוק בקול פשוט, וצעקה זו מגעת עד המלך ("עס דערנעמט דעם מלך") – שזהו משל על צעקה פשוטה של יהודי, שצעקה זו מגעת ("דערנעמט") כביכול למעלה.

ואף שעניין זה נאמר על התקיעות דראש-השנה, ואילו התקיעות דחודש אלול, הרי עניינם בפשטות הוא "כדי"⁴⁰ להזהיר ישראל שיעשו תשובה"⁴¹ – הרי האמת היא, שהתקיעות דחודש אלול הן אותו העניין כמו

41) בעניין זה נאמר, שהתקיעות דאלול – ביחס להתקיעות דראש-השנה – עניינם "להתלמד".
42) רמ"א שם ס"ג, השלמה שם בסוף הסימן.
43) מג"א שם סקי"ד. השלמה שם.

וראה כתר-שם-טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סקצ"ד ואילך, וש"נ.
40) טור או"ה רסתקפ"א. השלמה לשו"ע אדמוה"ז שם.

מינוי ל"התקשרות"

ניתן לקבל את גיליון "התקשרות"
ישירות הביתה באמצעות הדואר.

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).
מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
"התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

בשירות הרבי

”גירעון במסחר אפשר עם הזמן לכסות, אך ילד אחד שלא הלך למחנה – קיץ (יהודי) זהו הפסד שאי־אפשר לתקן!” □ סיפורה המופלא של משפחת ציפל, שהתמסרה לרבי ומילאה שליחויות עלומות ברוסיה הסובייטית ובעוד מקומות בעולם □ עוד על השליח הרב דוד וייטמן ומשפחתו, המשך לגיליון שעבר

מאת הרב מרדכי־מנשה לאופר

”נכון הדבר”

בחודש כסלו תשמ”א, השיב לו הרבי:

נתקבל ותשואות־חן ודבר בעתו – בחדש כסלו – הוא חודש הגאולה, ובימים שבין י”ט כסלו – וחנוכה. אזכיר על הציון.

על ארגון “תפילה קצרה” בכתב־ספר של נכרים בס’ פאלו, לאור קריאתו של הרבי בדבר חיזוק האמונה בה’ גם בקרב הגויים, ענה הרבי (שבט תשמ”ג) לרב וייטמן:

הם קטולים קנאים ויש חשש שיכריחו ח”ו אותו האיש ודי”ל.

על פתיחת יותר שיעורי לימוד יומיים לסטודנטים ומקורבים:

נכון הדבר, הימים ושעות באופן דניסיון ולקבוע סופית לאחר חג הפסח.

בתשובה לשאלה אם להעניק לפרוייקט את השם ‘כולל לסטודנטים’, העביר קו על תיבת לסטודנטים וכתב (שבט תשד”מ):

תפארת בחורים.

על ארגון פגישה בת שלושה ימים בס’ פאלו, לצעירים מכל ברזיל, עם תכנית מלאה, השיב:

נכון הדבר.

לחג הפסח תשמ”ז שלח הרב דוד וייטמן לאסונסון בירת פרגוואי – לבקשת הקהילה המקומית – שני בחורים, שערכו שם את הסדרים. הרב וייטמן קיבל מצות מיד הרבי בעבור סדרים אלה. לאחר מכן שלחו בני הקהילה מכתב תודה והוסיפו כי הם מעוניינים בשליח קבוע מטעם חב”ד. בקשתם הועברה על־ידי הרב וייטמן לרבי, שהזאיל לשלוח אליו לקראת ל”ג בעומר (אותה שנה) מכתב ובו תוספת בכתב־יד־קודשו:

בנוגע לפאראגווי על־פי כתבו יתעניין בנוגע לשליח לשם.

הרב וייטמן פתח בשיחות עם הקהילה ואף ביקר אצלם. כשדיווח על כך לרבי, נענה:

אזכיר על הציון לבשורות טובות בכל הני”ל.

כשהמשא־ומתן נעשה רציני, הורה לו הרבי:

בענייני ציבור הני”ל בהתייעצות דעסקני חב”ד שיחיו, אזכיר על הציון להצלחה רבה בהני”ל והזמן גרמא המלך בשדה.

ואכן, העניין נמסר ל’מרכז־לענייני־חינוך’ (לידי הרב משה שיחי’ קולטרסקי) שדאגו לכך, וב”ה יש כיום שליח קבוע במקום, הרב יהושע אסונסיון שי’ (לאחר שבמשך כשמונים שנה לא היה שם רב!).

ניצוצי רבי

שכבר אז ניהל הרבי קשר עם ר' יוסף-שלמה בקשר לענייני חינוך ולבניית מקווה טהרה במילנו (כמדומה שזהו המקווה הראשון שנבנה בשיטת 'בור על-גבי בור', לאחר המקווה ברוסטוב) ועוד. החל מאותה התקופה נוצר קשר איתן בין כל האחים לבין הרבי, קשר שנמשך והתחזק לאורך השנים.

ד"ש מהחסידים ברוסיה

בשנים תשט"ו-תשט"ז הקימו האחים ציפל במילנו בית-חרושת למעילי פרווה לנשים, וראו ברכה בעמלם. את הפרוות מכרו על-פי רוב בירידים בלנינגרד (פטרבורג). הודות לעסקיהם הענפים ניתנה להם תנועה חופשית בברית-המועצות. לאחר שדיווחו על כך לרבי, נתן להם הרבי כמה וכמה הוראות. ראשית, שיפעלו שהיריד לא יתקיים בשבת. הרבי הוסיף וציין כי עסקיהם חזקים דיים כדי להעלות דרישה זו. הם עשו כן ואמנם דרישתם התקבלה (ברוסיה של הימים ההם!).

לאחר זמן ביקש הרבי להפכם לשליחיו המיוחדים לרוסיה. על-אף החשש הטבעי, נענו האחים לבקשת הרבי ונהפכו לשליחי הולכה והבאה. חלוקת העבודה הייתה כך: ר' שלמה-יוסף (קרלו) שהיה פיקח ומלומד ובעל ראייה רחבה, היה נוסע כמה פעמים בשנה לניו-יורק, נכנס ל'יחידות' מיוחדת לזמן ארוך אצל הרבי, ושם כבר ציפו לו מזוודות עם תשישי קדושה – טליתות, תפילין, סידורים, ספרי תניא ועוד. הוא היה מכניס עמו ללנינגרד ומשאירם בכתובת שנמסרה לו ממזכירות הרבי. בחזרתו מרוסיה היה מוציא עמו כתבי יד של מאמרי רבותינו נשיאינו שטרם נדפסו, ביכלאך של חסידות וכיוצא באלה. אנשי הקשר בלנינגרד היו על-פי רוב, הרב החסיד דאנ"ש שם, הרב לובאנוב ע"ה, ה'ליעפער רב' ועוד. כל זה התאפשר להם משום שנהנו ממעמד דיפלומטי כמעט ואיש לא בדק את מטעניהם. הם גם זכו לא-פעם ל'יחידות' עם שובם מרוסיה,

על השאלה אם להמשיך לבקר ולתת שיעורים באוניברסיטאות, כאשר צעירים רבים מגיעים כבר לבית חב"ד, ענה הרבי: כדאי להמשיך בזה (על-כל-פנים חלקית).

שליחות מעבר למסך

הרב וייטמן הוא חתנו של ר' חיים ציפל, בן למשפחה יהודית שתמכה ותומכת עד היום במפעלי חב"ד באירופה (בעיקר) ומסייעת רבות לשלוחי הרבי. הרבי אף היה מעורב בכל ענייני המשפחה.

הנה סיפוריה של המשפחה וסיפור הקשר בינה לבין הרבי:

האחים ר' שלמה-יוסף, ר' חיים, ר' אברהם ז"ל ויבלח"ט ר' גרשון שיחי' ציפל נולדו לאביהם ר' יעקב-מאיר ולאמם מרת מלכה (לבית לוויץ) ציפל. אב המשפחה ר' יעקב-מאיר נולד בסגיערש שליד לודו' שבפולין בשנת תרל"ד. הוא שימש שו"ב בעיר טורינו שבאיטליה ובעוד כמה ערים באירופה.

ילדיהם נולדו באיטליה וכבר מגיל צעיר התמסרו לענייני הכלל. לאחר השואה התמסרו לשיקום ההריסות. בין השאר הקימו מחדש את הקהילה האשכנזית החרדית מחדש, פתחו את בית-הכנסת 'אהל יעקב' על-שם אביהם, הפועל ומצליח עד עצם היום הזה.

באחד ממכתביו כותב להם הרבי:

משפחתכם נושאת את דגל התורה והמצות בקהלתכם באהבה וחיות, ויה"ר שתמשיכו לשאת בזכות זה למשך שנים רבות... וכן בעסקנותם הצבורית להפצת היהדות האמתית.

מקווה במילנו

הקשר של משפחת ציפל עם הרבי מתחיל כבר בראשית נשיאותו. הראשון לבקר אצל הרבי היה האח הבכור, העסקן ר' שלמה-יוסף, המכונה קארלו ציפל.

מתוכן המכתבים משנת תשי"ב (ראה איגרות-קודש, כרך ו, עמ' שיח-שכ) משמע

ניצוצי רבי

באחד הכתלים ספרי תניא רבים שהובאו על-ידי האחים ציפל. גם השלוחים שנסעו בשנות המ"מים לברית-המועצות לשעבר פגשו בלנינגרד כמה וכמה יהודים שהכירו וזכרו את האחים ציפל. אחד מהם אף גילה כי בעזרתם הצליח לרכוש את דירת מגוריו.

הסוד מתגלה

כעבור שנים רבות, באחת מנסיעותיהם לרוסיה, החמיצו ר' שלמה-יוסף ור' אברהם את המטוס שיצא לרוסיה מעיר מסווימה באירופה (הלסינקי או קופנהגן), ומזוודותיהם הגיעו לפניהם. אנשי המשטרה והמכס הרוסים פתחו את המזוודות וגילו כי הן מלאות תשמישי קדושה. עם נחיתתם על ארמת רוסיה הושמו שני האחים במעצר (בבית-המלוך). לאחר חקירות ודרישות ממושכות הם הורשו לעזוב את גבולות רוסיה, תוך התחייבות כתובה וחתומה שלהם לשוב לשם ולעמוד למשפט. הדרישה באה בשבת-קודש, אך הם סירבו בתוקף לחתום בו ביום. רק לאחר צאת השבת ניאותו לחתום.

פרט מעניין לציין: בזמן שבו נחקרו שהתה הרבנית בתיה גרליק תחי' ממילנו ביחידות' אצל הרבי שהתבטא על האח ר' אברהם כי "הוא אברך מאוד הגון" (א גלאטער). כשדיווחו על קורותיהם לרבי, הורה להם הרבי שלא יחזרו עוד לרוסיה בשום אופן, ושימשיכו לנהל את עסקיהם במקומות אחרים. הם כמוכן ציינו להוראה וכך נסתיימה לה מסכת של שליחויות-סתר שרק טפח קטן מהן נתגלה.

חייל של הרבי

על-אף שהקשר עם הרבי החל, כאמור, כבר בתשי"א-ב – ל'חייל' ממש נעשה ר' שלמה-יוסף עם בואו למילנו של השליח הרה"ח ר' גרשון-מענדל שיחי' ורעייתו תחי' גרליק, בשנת תשי"ט. מאז נתקשרו האחים ציפל בעבותות אהבה וידידות לשליח הרבי, חיזקו

ובמהלכה מסרו לרבי דרישות-שלום מהחסידיים.

רב הנסתר

כך נמשך הדבר שנים רבות, כאשר האחים ציפל זוכים להוציא מרוסיה הקומוניסטית כתבי-יד מתורה-אור, מאור התורה של הצמח-צדק ועוד. בין השאר היה להם חלק בהוצאת כתבי אביו של הרבי, המקובל הגה"ק רבי לוי-יצחק שניאורסון ז"ל. אומרים כי פעם התבטא הרבי: "איש עסקים הביא לי כתבי-יד מאבי. הוא כנראה אינו מניח תפילין דרבנותם, אך אינו יודע גודל הנחת-רוח שגרם לי".

ואכן, בספריית הרבי מצויים כתבי-יד והעתקות של מאמרי דא"ח לרוב, על-שםם של האחים ציפל (כידוע, אלה נקראו ותויקו על-שם ממציאיהם לספרייה).

כל תלמיד ב-770 בשנים ההן (עד תשל"ח) זוכר את קארלו ציפל, הנדיב בעל הקומה הגבוהה והשפם הארוך, שהיה מגיע ל'יחידות' ושוהה זמן רב במחיצת הרבי. מובן שכל השליחויות הללו היו בבחינת רב הנסתר על הגלוי. איש לא דיבר עליהן.

עזרה לחסידיים במוסקווה

סיפר הרה"ח ר' שמעון שיחי' לזרוב, שליח הרבי בטקסס, שבאותן השנים דיבר הרבי עם דודו, הרה"ח ר' שמואל-בצלאל אלטהויז ז"ל, כי יש להשתדל לגאול את כתבי סבו, הרב לזרוב ע"ה, ואת חידושי על הש"ס. בעקבות זאת פנה הלה לר' שלמה-יוסף ציפל וביקשו כי בנסיעתו הבאה ללנינגרד ייגש לסכתו לברוק האם יש בידיה מחידושי התורה של בעלה. ציפל אכן השתדל בעניין, אך מרוב פחדה של הסבתא לשתף עמו פעולה, הדבר לא הסתייע. כמה מהספרים הנ"ל הגיעו שנים רבות מאוחר יותר עם קריסת ברית-המועצות.

דרך-אגב, לאחרונה כאשר בנו מחדש את בית-הכנסת 'מרינה רוסצ'ה' במוסקווה, התגלו

"בזכות ליובאוויטש"

כל השנים היה הרבי מעורב מאוד בכל הנעשה במשפחות האחים ציפל. פעמים רבות זכו להיכנס ל'יחידות', ולקבל הדרכות בענייניהם הפרטיים. הרבי העניק להם משפע ברכותיו הקדושות להצלחה במסחרם. עד כדי כך שפעם אחת אף התבטא הרבי באוזני פלוני ב'יחידות': "האם הציפל'ס יודעים שהצלחתם היא בזכות ליובאוויטש?".

שמן זית ושותפות בעסק

בשנת תשכ"ט קנתה משפחת ציפל באיטליה שטח אדיר ממדים ליד הים, לצורך בנייה ומכירה. הרבי היה מעורב מאוד בכל תהליך הקנייה ואף אצל להם מברכותיו להצלחת העסק. ב'יחידות' של אחד מבני המשפחה גילה הרבי בקיאות טופוגרפית בכל הנוגע לשטח המדובר. מאוחר יותר נשתלו בשטח זה עצי זית שמפירותיהם הופק שמן זית אשר נשלח אל הרבי כל שנה לקראת חנוכה, לקיים את דרשת רז"ל על המילים "משמני הארץ – זו איטליה של יוון".

בשנת תשל"ב החליטו האחים ציפל להעניק 7% ממניות עסקיהם לרבי (כלומר, לפעילות חב"ד). הם ביקשו שהרבי יהפוך להיות שותף רשמי בחברה שלהם והרבי – באורח נדיר ביותר – נתן את הסכמתו לכך. הרבי הודה להם על המעשה במכתב במיוחד שבו הוסיף להשפיע להם ברכות להצלחה.

הברכה התמלאה

ברכתו של הרבי לאחים ציפל – "וגדול זכותם להמשיך להם ברכת ה' יתברך לראות נחת יהודי חסידותי מכל יוצאי חלציהם לאורך ימים ושנים טובות" – התקיימה. בניהם וחתנם של ר' אברהם ור' חיים עוסקים בלב ונפש בענייני בית-הכנסת והקהילה במילנו. זכה ר' חיים ז"ל שיש לו בנים ונכדים הנמנים עם צבא השלוחים של הרבי בכמה מדינות.

את ידיו ופעולותיו והתמסרו לענייני הרבי. ר' חיים ציפל העביר את דירתו לזוג השלוחים הצעיר, והרבי הואיל אפילו לרבר בפרטים על דירה זו בהתוועדות פורים תשי"ט.

בשנת תשי"ט נערכה אסיפה של רבני אירופה בעיר שטרסבורג, שהיתה חשובה בעיני הרבי. ארבעת האחים ציפל ליוו את הרב גרשון-מענדל שיחי' גרליק לנסיעתו לשם, כאשר הם נושאים בהוצאות הטיסה וכל הכרוך בה.

הם זכו לברכות הרבי וראו הצלחה רבה בעסקיהם. לבד מהוצאות בית-הכנסת 'אהל יעקב' לקחו על כתפיהם פעולות רבות של חב"ד. היו אלו האחים ציפל שרכשו את המבנים הראשונים של ה'מרכז לענייני חינוך' באיטליה, מקום משכנו של בית-הספר 'החב"ד'.

שטח למחנה-קיץ

בשנת תשי"ט דיבר הרבי ב'יחידות' עם ר' שלמה-יוסף על חשיבותם של מחנות קיץ לילדים ושחשוב לקנות מקום לשם כך בעיר נופש באיטליה. מספר המזכיר הרב בנימין שיחי' קליין, ששמע ממנו שאמר לרבי אז ב'יחידות' כי מצבו הכלכלי באותה עת אינו מאפשר לו לרכוש את השטח למחנה-קיץ. תשובת הרבי הייתה:

דפיציט (=גירעון) במסחר אפשר עם הזמן לכסות, אך ילד יהודי אחד שלא ילך לשנה למחנה-קיץ (אף אם יילך לשנה הבאה) זהו הפסד שאי אפשר לתקן.

ואכן, כחסיד ציית גם הפעם לרבי ומיד בשובו למילנו קנה שטח לקייטנה בעיר פורטו-סירוזי, ואז החלו קייטנות 'גן ישראל' באיטליה.

בית-הספר ומחנות-הקיץ באיטליה זכו במרוצת השנים להתייחסויות רבות מאוד מצד הרבי. הרבי אף הקדיש דברים למחנה-הקיץ בהתוועדות י"ג בתמוז תשי"ט.

הצטרפות לאמירת 'סליחות' דרך הרדיו, הטלפון וכיו"ב

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שאלה:

האם אישה השומעת בביתה את אמירת הסליחות ברדיו או בטלפון, בשידור חי, רשאית לומר י"ג מידות עם הציבור? אלו עניינים מיוחדים נוספים קיימים במצב זה?

תשובה:

בהאזנה באמצעות מכשירים אלקטרוניים אין שומעים קול אדם, אלא חיקוי שלו (הקול נהפך לפעימות אלקטרו-מגנטיות, והן חוזרות ונהפכות לקול). לכן אין זו אמירת סליחות או תפילה בציבור, ולכן אין אפשרות לומר י"ג מידות, כשם שאי-אפשר לענות 'קדושה' או 'ברכו'. אך יש לזה המעלה של "תפילה בשעה שהציבור מתפלל".

בשידור חי ניתן גם לענות אמן, כיוון שזוהי ענייה באותו רגע, כמסופר בגמרא על בית-הכנסת באלכסנדריה של מצרים, שמרוב גודלו לא שמעו את התפילה בקצוות, אלא החזן הניף בסודרין, ואז ידעו שצריך לענות אמן.

מקורות:

- 1) עיין שו"ע אדמו"ר הזקן סי' צ, סעיפים י"א.
- 2) שערי הלכה ומנהג או"ח ח"א סי' עד, ושי"נ.

ולהעיר בזה:

א) אם יש מניין כשר, יכול לענות עמהם קדושה כל השומע קולם, אפילו אם כמה בתים מפסיקים ביניהם (שו"ע אדמוה"ז נה,כב) ויש לדון אם חייב לענות במצב זה (ראה אישי-ישראל פכ"ד הע' סב). וכן יש לדון מה אם אינו שומע, רק יודע מה נאמר ומה עונים כעת כמו בשומע על-ידי מקול וכו' (שם מביא משו"ת מנחת-שלמה ח"א סי' ט ס"א שלדעתו אם אינו נמצא שם עם המניין כמו באלכסנדריה, וגם אינו שומע קול אדם אלא רק ע"י אמצעים אלו, לא יענה אמן. אבל בשו"ת מנחת-אלעזר ח"ב סי' עב דן בזה רק מפני הפסק מקום לא נקי בינתיים (ראה בשו"ע אדמוה"ז שם) וגם בזה, בטלפון מסיק לקולא כיוון שאינו עובר בפועל דרך המקום הלא-נקי. גם במענות הרבי שבישערי הלכה ומנהג או"ח ח"א עמ' קסו מוכח שהפסק המקום אינו מפריע בזה כלל, וכן בשיחותיו שבס' ימה רבו מעשיך ה"י, מהדורת תשי"ס עמ' 176, ובכ"מ).

ב) כל הדין הוא רק על ברכה שאינו מחוייב בה. בברכה שמחוייב בה [ויש אומרים שגם בדבר שנעשה להוציא רבים ידי חובה כחזרת הש"ץ, מה-שאי"כ קדיש וקדושה וברכ"ן] מפורש, שלא לענות אמן אם לא שמע אותה בעצמו (שו"ע אדמוה"ז סי' קכד ס"א). אף שצ"ע, שבסוף תשובת הרבי הני"ל משמע שמפרש ברמב"ם שגם אז יענה אמן.

ג) בסי' נה סט"ז מדובר על צירוף למניין כשמראה להם את עצמו דרך חלון. אם אינו שומע אינו מצטרף, כמפורש להלן סי' נו סו"ס ד. ואף שבסי' נה ס"ז פסק אדה"ז שדי בנוכחות תשעה וא"צ לענות, ולכן פוסק להלן (נה,יא) שגם מי שאינו שומע מצטרף למניין, וכבר הקשה סתירה זו בסי' תהילה-לדוד (סי' נה סוף ס"ק ו), הרי למעשה, הרבי מעדיף את הפסיקה במקומה (בדיני קדיש), שאין מצרפין את מי שאינו שומע (ישערי הלכה ומנהג ח"ה עמ' מ, נתבאר מעט בהתקשרותי גיליון תעה עמ' 18).

פרשת ניצבים-וילך

מחוטב עציך עד שואב מימך (כט,ט-י)

פירש כ"ק אדמו"ר הזקן:

"מחוטב עציך" – יש "לחטוב" ולעקור את ה"רבות מחשבות בלב אישי" (עציך לשון עצה).
"שואב מימך" – יש לשאוב את המים המצמיחים כל מיני תענוג.

(היום-יום יט באלול)

מחוטב עציך (כט,י)

מלמד שבאו כנענים להתגייר בימי משה כדרך שבאו גבעונים בימי יהושע... ונתנם משה חוטבי עצים ושואבי מים (רש"י)

מדברי רש"י נמצאנו למדים, כי דווקא בסוג הנמוך ביותר בישראל ("חוטב עציך... שואב מימך") יש עילוי שאין בסוגים הנעלים יותר ("ראשיכם"). שהרי יהושע נתן את הגבעונים חוטבי עצים ושואבי מים "לעדה ולמזבח ה'" (יהושע ט), כלומר שזכו להיות משמשים בקודש, לשרת את מזבח ה'.

(ליקוטי שיחות, כרך ב, עמ' 400)

לעברך בברית ה' אלוקיך ובאלתו (כט,יא)

כך היו כודתי בריתות עושיך, מחיצה מכאן ומחיצה מכאן, ועוברים בינתיים (רש"י)

המטרה של כריתת ברית בין שני יידיים היא להבטיח שלא תיפסק ידידותם לעולם, גם אם ביום מן הימים יגיעו למצב שהשכל ימשוך לביטול הידידות. לכן עוברים שני הצדדים בין שני חלקים של גוף אחד (כפי שהיה בברית בין-הבתרים), כדי לסמל ששניהם נהפכים למציאות אחת; וכשם שאדם אוהב את עצמו אהבה על-שכלית שאינה מתבטלת לעולם, כך תשרור ביניהם ידידות על-שכלית ונצחית.

אף בעניינינו כך: כריתת הברית בין הקב"ה וישראל מעידה על התקשרות והתחברות עצמית ועל-שכלית, שאינה בטלה לעולם.

(ליקוטי-תורה – דברים, עמ' מד)

* * *

ויש להוסיף על הנ"ל:

כאשר כל ישראל מתאחדים באחדות אמיתית – "כולכם" – על-אף כל ההבדלים בין ה"ראשיכם" ל"שואב מימך", התאחדות על-שכלית זו היא גופא הגורמת לאותה אחדות עצמית ועל-שכלית בין הקב"ה וישראל.

(ליקוטי שיחות, כרך ב, עמ' 389)

ממעייני החסידות

על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה (לא, יז)

"אין אלוקי בקרבי" – כאשר אני מתבונן בעניין אלוקי ומתעורר מכך, אין ההתפעלות חודרת לפנימיותי. ולכן:

"מצאוני הרעות האלה" – אני נהנה ומתענג מתענוגים גשמיים. לו היתה ההתפעלות חודרת לתוך פנימיות ליבו של האדם, לא היה מתפעל כלל מתענוגי העולם וכל התענגותו לא הייתה אלא באלוקות.

(אור-התורה – דברים, עמי קסז)

מסביר כ"ק אדמו"ר האמצעי:

"אין אלוקי בקרבי" – חסר בי, בהתקשרותי לאלוקות; לכן "מצאוני הרעות האלה" – אני מוצא ורואה בזולתי כל מיני רע. ועל-דרך תורתו הידועה של הבעל-שם-טוב, שכאשר אדם רואה רע בזולתו הרי זו הוכחה שמעין אותו רע נמצא בו עצמו. וכאדם המסתכל בראי, שאם הוא רואה לכלוך אין זה אלא משום שפניו שלו אינן נקיות.

(ספר-השיחות תשי"ה, עמי 91)

ואנוכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא (לא, יח)

ההסתר יהיה גדול כל-כך עד שלא ידעו ולא יכירו שהקב"ה מסתתר בתוכו.

(כתר-שם-טוב, עמי יב)

ועתה כתבו לכם את השירה הזאת (לא, יט)

האזינו השמים עד וכיפר אדמתו עמו (רש"י)

חז"ל למדו מפסוק זה את המצווה של כתיבת ספר-תורה (סנהדרין כא). בהמשך הפסוק נאמר "למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל", היינו שפרשת האזינו היא עדות על תורה ומצוות, דהיינו שהשירה פועלת קיום וחיות בכל התורה. לכן נלמדה מצוות כתיבת ספר-תורה (כל התורה כולה) מפסוק שמדבר (לפי פשוטו של מקרא) בשירת האזינו.

(ליקוטי-שיחות, כרך כד, עמי 237)

הקהילו אלי את כל זקני שבטיכם ושוטריכם (לא, כח)

ולא תקעו אותו היום בחצוצרות להקהיל את הקהל... לקיים מה שנאמר, ואין שלטון ביום המוות (רש"י)

יש לדקדק בזה: מדוע היתה ירידה אצל משה ביום מותו? והרי ידוע שהצדיק מתעלה תמיד בעבודתו, מחיל אל חיל, וביום מותו עליו לכאורה להגיע לתכלית העילוי שלו? ביאור העניין: "שליטה" מצביעה על שייכות מסויימת בין השולט לבין הנשלט. משה רבנו התעלה ביום מותו מעל העם לגמרי, כך שלא היה בבחינת "שליטה" – "אין שלטון ביום המוות". אך-על-פי-כן, גם ביום הזה לא פסק הקשר בין משה לישראל, שלכן אמר משה "הקהילו אלי". לפי שבני ישראל הם בעצם דבר אחד עם עצמיותו של משה, ובלשון רש"י (חוקת כא, כא): "משה הוא ישראל וישראל הם משה".

(ליקוטי-שיחות, כרך כד, עמי 220)

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

צדקה רוחנית, כמו נתינת עצה טובה ועל-אחת-כמה-יכמה לימוד תורה, ועוד וגם זה עיקר – קבלת החלטה טובה [כולל הסכום!]⁶ שתיכף ומיד לאחר השבת יקיים... [נתינת ממון בפועל, להפריש לעצמו ולתיתה לעני או לגבאי בבוקר].⁷

לאחרי התפילה – התוועדות בבית-הכנסת, מכיוון שנהגו חסידים להתוועד בכל שבת סליחות,⁸ ואף במוצאי-שבת-קודש – כהנהגה לאמירת הסליחות.

במנחה – פרקי-אבות, פרקים ה"ו.⁹
מוצאי-שבת-קודש:

אומרים 'יהי נועם', 'ואתה קדוש'.¹⁰
התחלת ימי הסליחות.¹¹

סליחות¹² הראשונות, מתחילים אחר ובסמוך

שבת-קודש פרשת ניצבים-וילך*
שבת סליחות – כ"ג באלול

שחרית: גם בשבת זו אומרים, קודם תפילת שחרית, את כל התהילים¹, אף-על-פי שאין מברכין את החודש.²
אין מברכים את החודש.

הבעש"ט אמר, שבשבת זו הקב"ה בעצמו מברך את החודש השביעי, המושבע והמשיביע ברוב טוב לבית ישראל על כל השנה, ובכוח זה ישראל מברכים את החודשים י"א פעמים בשנה.³

אומרים 'אב הרחמים'.⁴

בשבת שלפני ראש-השנה – יש להתחיל בשבת עצמה בצדקה באופן המותר בשבת, על-ידי צדקה דמאכל ומשקה [ל'חיים'] או על-ידי

1 יט מתייחס רק למוצאי-שבת שלפני ערב-פסח וערב-יום-הכיפורים, שגם הם מעין יום טוב, אך במוצאי-שבת שלפני ר"ה אין בכך כל ספק].

2 (10 בספר-השיחות תשי"א עמ' 86-85 (ספר-הניגונים ח"א, ניגון א) נאמר: "ימי הסליחות המעוררים לתשובה, הם מהזמנים הידועים שבהם היו מנגנים את ניגונו של אדמו"ר הזקן, בעל ארבע הבבות". אבל, כידוע, מאחרי התוועדות כ"ד טבת תשמי"ט הפסיקו לנגן זאת בהתוועדות של הרבי. (11 כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו יצא לסליחות בבגדי השי"ק – יאוצר מנהגי חב"ד, אולת-שרי, עמ' כג, ושי"ן (וכן מובא מסי לקט-יושר).

3 י"א שצ"ל הסליחות בעמידה, וכן נפוץ בין אנשי. ובפרט באמירת 'אשמנו' (מדניא – שו"ע אדמו"ה"ז סי' תר"ז סי"ז. ועד"ז לכאורה גם באמירת 'אשמנו מכל עם'; "סלח לנו" שאחרי י"ג מידות, וכיו"ב). וכן י"ג מידות, ושמע קולנו. בנוסח הפיוטים בכמה מקומות ישנו "יניא" שמבא כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו בהערותיו לסליחות (ובסליחות-חב"ד) הוצאת קה"ת אה"ק תשי"ג ואילך נדפסו בשו"ע). וכנראה אמר הרבי את שתי הנוסחאות (ראה גם 'יוצר מנהגי חב"ד', ר"ה, אות קצד. וכמו שאמר הרבי זכר/זכר (צירי / סגול), כמנהגו בקריאת-התורה, גם ב'אשרי' ובשש זכירות. ועוד כיו"ב).

* מנהגו בקריאת שמו"ת, לומר את שתי ההפטרות ('ישוש אשיש' ו'שובה ישראל'). למנהג רבותינו, אומרים ביום שישי לאחר קריאת כל הפרשה שמו"ת את ההפטרה 'שובה ישראל', ובשבת-קודש לפני תפילת שחרית, לאחר קריאת השביעי (פעם נוספת), את ההפטרה הנקראת בפועל 'ישוש אשיש'.
1) ספר-המנהגים עמ' 30.
2) לבוש ר"ש תכא. מטה-אפרים סי' תקפ"א סעיף מז.
3) ספר-המנהגים (מנהגי ר"ה).
4) 'התוועדות' תשי"ג ח"ד עמ' 299.
5) 'התוועדות' תשמי"ח ח"ד עמ' 376.
6) סה"ש תשמי"ט ח"א עמ' 222 ובהערות.
7) 'התוועדות' תשי"א ח"ב עמ' 327, תשמי"ב ח"ד עמ' 2253, תשמי"ג ח"ד עמ' 2045 ועוד.
8) ראה בגיליון הקודם, שהמנהג המקורי שהזכיר הרבי בשנת תשמי"א היה לומר את המשנה שלפני הפרק והברייתא שלאחרי רק פעם אחת.
9) שו"ע אדמו"ה"ז סי' רצה סי"ג [שרק "אם חל יו"ט בערב שבת" נמנעים מלומר זאת, אבל לא כשחל בשבת. וכך נהגו בלובאוויטש בקביעות זו, כפי שמסר הרה"ג הרה"ח ר' זלמן-שמעון דבורקין ע"ה, 'שבח המועדים' עמ' 7. הדיון שבי'אוצר מנהגי חב"ד אולת-שרי עמ' קע וניסן-סיוון עמ'

לוח השבוע

לחצות הלילה¹².

"הנשמה לך" – הש"ץ מתחיל בקול רם¹⁵.

באמירת 'עננו' מסיים הש"ץ בקול רם במקומות המופסקים בשתי נקודות, דלא כמנהג העולם¹⁶.

אומרים 'קדיש תתקבל' אחר הסליחות, גם אם מתפללים שחרית מיד לאחריהן¹⁷.

באמירת סליחות בבית-המדרש של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, לאחר קדיש תתקבל, מסיימים בשירת "רחמנא דעני לעניי ענינא",

השליח-ציבור מתעטף בטלית בלא ברכה¹³.

יש להתחיל 'אשרי' בעשרה כדי שיוכלו לומר אחריו קדיש מיד, ואם השלימו לעשרה מיד אחריו סיום אשרי, יאמר כמה פסוקים וחצי קדיש. אם היו עשרה באמירת הסליחות, אסור לצאת באופן שלא יישארו עשרה לקדיש. אך אם יצאו ונשארו אפילו שישה, יאמר הש"ץ קדיש תתקבל¹⁴.

ברור שהרבי אומר ג"כ למיד' בשבא ורייש בפתח כמו בסידור. ולפלא שבסידורי תהלת ה' ובסליחות, כולל במהדורות החדשות, נדפס כבתו"א, ובמחזור (הישן שתי"י) בפיוט הנ"ל למיד' בשבא ורייש בקמץ!

בסי' המנהגים עמ' 55, כתוב "בסליחות אין נופלים על פניהם", וצ"ח הרבי לזה: "ראה מגי"א בשו"ע סי' קלא סי' ט, בשו"ע רבנו הזקן שם". והנה בשו"ע שם סי' ג' איתא "אין נפילת אפים בלילה, ובלי לראות אשמורת נהגים לפיכך על פניהם [=למרות שעדיין ודאי לילה], שהוא קרוב ליום". ומביא המג"א הנ"ל מהרקנטי פי' קורח שכתב "להאריך בסליחות עד נכון היום, ואז יפלו על פניהם". ומסיים המג"א "ונראה לי דאם נמשכה תפלת מנחה עד הלילה – לכולי עלמא אין נופלין, דתחילת הלילה – תגבורת הדין, משא"כ אחרי חצות הלילה". ואילו הט"ז שם (סי' ח) נחלק ע"ז: "ונראה שאין לחוש לזה כל זמן שאין ודאי לילה אלא בין השמשות [=ספק לילה], דלא גרע מליל אשמורת שהוא קרוב ליום".

דברי השו"ע והט"ז הובאו להלכה בשו"ע רבינו שם סי' ד [שו"ע אדמוה"ז צוין על דברי הט"ז גם לבי", ולא מצאתי שם. האייר דייק בדברי המג"א שגם בבין השמשות אין נופלין, והכפ' החיים סי' ק נא מחזיק בדעה זו ע"פ הקבלה, אבל במחצית-השקל הסתפק אם המג"א יחלוק על הט"ז, ובשו"ע רבנו שהכל מודים בזה, וכן המנהג בפועל בין אנ"ש, דלדין ודאי לילה דסליחות גרע מספק דבין השמשות, היינו שפוסקים כט"ז בזה ולא מטעמיה]. עכ"פ מנהגו שלא לפיכך כלל בסליחות נובע מכך שאין נופלין בוודאי לילה כדברי הרקנטי שבמג"א, ובשו"ע אדמוה"ז מובאים כ"ש נהג"י, אף שלמעשה נאמרות הסליחות בדורותינו אצל הרבי ובין אנ"ש ביום ממש. וכן מה שמרבים בסליחות ע"ה (יחסית למנהגו בשאר הימים) ואומרים בו "ויאמר דוד אל גדי" אף שלאחר עלות השחר ודאי נחשב יו"ט (ראה שם בס"ד תרי"ד), כיוון שהסליחות שייכות ללילה. ומזה יש להעיר לענין אמירת תחנון בתפלת שחרית דעשי"ק שנמשכה לאחר חצות היום, ראה 'התקשרות' גיליונות: תקס"ז עמ' 15, ותקס"ט עמ' 16.

(17) 'סליחות' – ליקוט טעמים ומקורות. וראה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' כט.

בי"ג מידות, בין שני שמות הוי"ה ישנו "פסיק" כפי טעמי-המקרא, ויש להפסיק שם מעט (גם בכל השנה).

באמירת 'סלח לנו... חטאנו... פשענו' שאחרי י"ג מידות, היה מכה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו על החזה, כמו בוודאי (אבל בתשרי תשל"ב לא היכה. ובי"חטאנו צורנו...") שבסדר העבודה, היכה – 'התקשרות' גיליון ר"ז עמ' 9. וכן באמירת "אבל אנתו ואבותינו חטאנו", "ואנתו הרשענו" שבוודאי.

יש לדעת שסדר 'סליחות-חב"ד' הוצאת קה"ת ברוקלין תש"נ הוא צילום דפוס הראשון דקה"ת ברוקלין ולא נכללו בו התיקונים הוצאות שלאח"ז.

(12) ספר-המנהגים עמ' 54 (מפני שאומרים 'במוצאי מנוחה'), וראה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' כג. חצות באזור המרכז בארה"ק: 12.36.

(13) לוח כולל-חב"ד. וגם אם הוא בחור, מתעטף בה (ע"פ 'שערי הלכה ומנהגי ח"א עמ' רכו, מרי"ה ז"א ותנא-דבי' אליהו זוטא פכ"ג. וראה באריכות ב'הערות וביאורים – אהלי תורה' גיליון תתנ"א עמ' 50 ואילך, ובפרט בעמ' 62). הט"ז (סי' תקפ"א סי' ב, ונתקם במטה-אפרים שם סי' ד, במשני' סי' ו' ועוד) כתב ליטול טלית מחבירו בהשאלה כדי לצאת מספק ברכה (בגד יום בלילה), אבל אדמוה"ז (סי' ח"י סי' ד) כתב ש"מותרים להתעטף אפילו בלילה, דהדר ידוע שאין מתכוונים לשם מצות ציצית, אלא מפני כבוד הציבור" (וראה טעם זה בשערי אפרים שער י' פתחי שערים סי' יא, ודן בדבריו המשני' סי' יד בביה"ל סי' ג' סדיה שאלה כשהיא מצוינת), הרי דס"ל שא"צ לזה.

(14) כדן חזרת הש"ץ וכיו"ב, מטה-אפרים ואלף-המגן סי' תקפ"א סעיף י"ז.

(15) 'סליחות' – ליקוט טעמים ומקורות' ממטה-אפרים תקפ"א סי"ח.

(16) 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' כח.

בג"ק ח"ב עמ' קסב (ובמקביל בליקוטי-שיחות חכ"ט עמ' 412) מכריע הרב, שרק בתפלת טל צ"ל י"ך לרצותי (למיד' בשבא ורייש פתוחה), אבל בענינו ובפיוט 'האוחז ביד' צ"ל לי בחיריק ורייש בשבא, כסידורי היעביץ ועבודת ישראל, ולא נדפס בסידור [תו"א] ותהלת ה' ובסדר הסליחות, כבתפלת טל]. אך בקלטת מעשרה בטבת תשכ"ה נשמע

לוח השבוע

יום שלישי

כ"ו באלול, ג' דסליחות

מדברי הרבי נשיא דורנו: "ג' דסליחות הוא יום מיוחד, ולכן אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר מאמר חסידות ביום זה"²⁵.

* הוראת נשיאינו הקדושים ומנהג משנים רבות, אשר היורד לפני התיבה, ובפרט בימים הנוראים, יעבור תחילה על כל התפילות, ובפרט על כל הפיוטים, לדעת לכל הפחות פירוש המילות כפשוטו, וכמובן מאליו לדעת דיני התפילה בכלל, ודיני הש"ץ בפרט²⁶. ואף אם עשה כך לפני שנה, יעשה כן גם בכל שנה כמה ימים קודם שיורד לפני התיבה בתור ש"ץ²⁷. כמובן, על התוקע והמקריא ללמוד היטב את דיני התקיעות כהלכתן, כולל הטעויות והספקות השכיחות בהן²⁸.

יום חמישי

כ"ח באלול, ה' דסליחות

במנחה אומרים תחנון²⁹. בקריאת-שמע שעל-המיטה, ביום חמישי בלילה אור ליום שישי, אומרים תחנון³⁰.

והרבי היה מעורר את השירה כדרכו בקודש¹⁸. האומר סליחות ביחיד, לא יאמר י"ג מידות¹⁴, גם לא בניגון ובטעמים¹⁹.

יום שני

כ"ה באלול, ב' דסליחות

מהיום ואילך, עד ערב ראש-השנה ועד בכלל – אמירת הסליחות היא "באשמורת הבוקר"²⁰.

ידוע מנהגנו לברך ברכות-השחר בבית²¹, ועל-כל-פנים יש לברכן, ולפחות את ברכות התורה, קודם הסליחות²².

מכיוון שלמעשה הש"ץ מתעטף בטלית לאחר שהאיר היום, יברך עליה. ורשאי לברך אפילו על טלית שאולה²³.

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ סיפר, שחסידים הראשונים היו לומדים ביום כ"ה באלול בפרשת בראשית עד "יום אחד"; בכ"ו באלול – עד "יום שני" וכו'; בכך התכוונו להביא תוכן של 'עבודה' גם בעניינים של "בראשית ברא..." (אתערותא דלעילא)²⁴.

זה ילמדו עכ"פ חלק מאחד המאמרים הללו (איש כחפצו, שהרי ישנם ירובי מאמרים דיום זה) – ר"ד משיחת ג' דסליחות תנשי"א. והעיקר שכל אחד יוסיף עוד עניין של לימוד, הנהגה טובה וכיו"ב – 'התועדויות' תשמ"ט ח"ד עמ' 373.

26 לכאורה – הוראה זו שייכת גם לפיוטי הסליחות. ראה באג"ק ח"ו עמ' שנה, שרצוי שלא להתפלל [כנראה – גם כל השנה] במניין שבו אומר הש"ץ פיוטים באמצע ברכות ק"ש (כנהוג בכמה קהילות אשכנזיות). מסתמא הכוונה רק כשאנים זקוקים לו כתוקע וכיו"ב. וראה בקשר לש"ץ מאניש בביה"ח דנוסח אחר ב'התקשרות' גיליון תקל"ד עמ' 14 ואילך, ובפרט בהערה 12.

27 איגרות קודש ח"א עמ' שנג, טזו ושי"ג.

28 ראה ספר המנהגים סי"ע 56.

29 סידור אדמו"ר הזקן לפני ילמנצח... יענדי (לבוש ומגיא סי' קלא סי"ו. בשו"ע אדמו"ר הזקן חסר סעיף זה).

30 סידור אדמו"ר, לפני ילמנצח... יענדי (מאחר שאינו נוהג כיו"ט מיום שלפניו, אלא מעלות-השחר, כיוון שאומרים **הדבה** סליחות באשמורת, שלא כשאר עיו"ט, ואף לא כערב יו"ב – ראה שו"ע אדמו"ר סי' תרי"ד ס"ד-ה).

18 'אוצר מנהגי חב"ד' שם (ספר-הניגונים ח"ג, ניגון רמז).
19 'היכל מנחם' ח"ג עמ' רסה ראה בעניין זה בכ"ה החיים קלא, כג. בשו"ת מנחת-אלעזר ח"ד סי' כב מסיק שלא לומר גם בניגון ובטעמים, וכן נהג בפועל – דרכי-חיים-ושלום אות קצ). לענין אמירת ימחי ומסי, 'מרוך דבשמיאי ביחיד, בלוח כולל-חב"ד הביא שידלגם, כיוון שיחיד מנוע מלהתפלל בלשון ארמי כמבואר בשו"ע רבינו סי' קא סי"ה. אך יש מקום להוכיח אחרת מלשון אדמו"ר בסידורו, שהשתייך רק מאמירת 'יקום פורקן' השני ביחיד, ראה 'התקשרות' גיליון ס עמ' 20. הערות ה' ואני"ש, צפת, גיליון ל עמ' 39.

20 ספר-המנהגים, מנהגי ר"ה (למעשה במניין של הרבי אמרו זאת בשעה 07:00).

21 אג"ק ח"א עמ' שצ, וראה ספר-השיחות תשי"ד עמ' 20.

22 לוח כולל-חב"ד, ע"פ שו"ע אדמו"ר סי' מו סי"ח.
23 מטה-אפרים שם סעיף ט"ו. וזאת לכאורה אף אם אירע שהש"ץ הוא בחור, או כשאינו מתפלל מיד אחרי הסליחות.

24 ליקוטי-שיחות, כך טז, עמ' 488.
25 'התועדויות' תשמ"ב ח"ד עמ' 2254. וכן נהג כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו כמה פעמים. וראה ליקוטי-שיחות, כך יד, עמ' 347 ואילך, ושי"ג. מהנכון שבמשך המעלי"ע של יום

לוח השבוע

יום שישי

כ"ט באלול, ערב ראש-השנה³¹

אבל בתוך שבועה מותר לו ללכת היום לבית-הכנסת לאמירת הסליחות³², וכן להתפלל עם הציבור³³.

בפיוט "מרובים צרכי עמך", בסליחות נוסח ליטא³⁴ הנוסח הוא: "ותיטיב לנו הכתיבה והחתימה", וכך תוקן בכתב-יד באחת מהוצאות קה"ת הראשונות (מעוטף).

בפיוט "שלוש-עשרה מידות" יש כמה וכמה שינויים שתוקנו ב'סליחות' בהוצאות האחרונות (מוגה על-ידי כ"ק אדמור"ר נשיא דורנו³⁵).

את הקטע "אל תבוא במשפט עמנו" אומרים חזן וקהל פסוק בפסוק. את הפסוקים "אל תבוא", "והוא ישפוט" נפוץ לאומרים ביחד

כפסוק אחד³⁶. בסליחות אומרים תחנון (=וידוי) אפילו לאחר עלות-השחר, אבל לא בתפילה³⁷.

* היום אין תוקעים בשופר³⁸, ומי שלא הספיק להתלמד, יעשה זאת בחדר סגור³⁹.

* אחרי התפילה⁴⁰ אומרים 'סדר התרת נדרים'⁴¹, במניין עשרה אנשים כשרים⁴² (ולכל הפחות צריך שיהיו לפניו שלושה)⁴³.

* (בדומה ל"מעות חטים" קודם חג-הפסח)⁴⁴. עורכים מגבית ומחלקים 'צורכי החג' לראש-השנה ולכל חגי תשרי לזקוקים לזה.

* נוהגים לכתוב פ"נ (הנשואים – כמובן בחגירת אבנט) עבורו ועבור בני-ביתו לבקשת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה. להניחו בין דפי מאמר, קונטרס וכו' של כ"ק אדמור"ר נשיא דורנו, ולשלוח (אם באפשרי – בו ביום) על-מנת לקראתו על הציון שלו⁴⁵.

* נוהגים להשתטח על קברי צדיקים⁴⁶,

31 בסידורינו מנוקד: "ולא יעשה שום רושם כללי" השי' בקמץ. ואולי הוא טה"ד.

32 בסידור הלשון "וטוב שיהיה עדה שלמה", ובספר-המנהגים ובלוח כולל-חב"ד – "ובעשרה". כנראה, לא הקפיד הרבי שהמטרי יהא מי שהותר לו כבר (כפר חב"ד), גיליון 779 עמ' 138.

33 ראה אלף-המגן למטה-אפרים סיי תקפ"א ס"ק קא. מדינא, קטן 'מופלא סמוך לאישי' אינו מצטרף למתירים, אבל מבקש התרה (ראה הלכות והליכות בר-מצווה פי"א סי"ד. חנוך לנער סי"פ לג). וביאוצרי עמ' לט כתב שאין נוהגים בזה.

34 במטה-אפרים שם סוס"ב כתב שלא יאמרו כמה מבקשי התרה ביחד, אלא בשעת הדחק.

35 לעניין נשים, לפי הנפקס בשו"ע (ווי"ד רלד סני"רנ) הבעל נעשה שליח לשאל על נדרי אשתו, אך אינו מצטרף להמתירים, ולכאורה יכול לומר הנוסח גם בשמה (אך לאחרים, אף לבתו, לא ניתן להתיר ע"י שליח – שם סי' רכב סט"ז. ועי' פתי"ש שם סי"ק ט לעניין בקשת התרה בכתב). ולעניין מודעה על לעתיד – לכאורה די להן ביכל נדרי.

36 ליקוטי-שיחות חיי"ד עמ' 369.

37 ראה ספר-המנהגים ס"ע 95. בילוח השבועי לגי תמוז, גיליון תקע"ב הערה 12, פורטו כמה מנהגים בקשר לכתיבת פי"נ.

38 רמ"א סי' תקפ"א ס"ד, וראה מטה-אפרים שם סי' נ.

31 כנראה שהרבי לא התענה בעריה – 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' מח, עיי"ש.

32 לוח כולל-חב"ד, ע"פ הרמ"א סי' תקפ"א ס"א.

33 מטה-אפרים סי' תקפ"א ס"ב.

34 תח"י סליחות 'קודש הלילומים הוצאת לוי-אפשטיין, ירושלים תשכ"ה. וייתכן שאצלנו נעתק מתפילת נעילה, ששם מבקשים רק חתימה, ולא שמו לב לתקן, גם לא בהוצאה החדשה דארה"ק.

35 התיקונים בפנים בפיוט 'שלוש עשרה מידות' הם בכמה שינויים מהנסמן בליקוט טעמים ומקורות, וכנראה הוגה שוב. ושמעתי שלראשונה נדפס פיוט י"ג מידות מתוקן בשילהי תשכ"ד בדף בודד (הוצאה קודמת של הסליחות הייתה שנה לפני כן, בשילהי תשכ"ג).

36 כיו"ב, לפי מנהגי אשכנז אחרים אומרים בקטע "שמע קולנו" את הפסוקים "אמרנו האזינה" ו"יהיו לרצוני" כפסוק אחד (כמדומני שהשי"ץ אינו אומר את הפסוק השני בקול), וצ"ב מה הטעם לכ"ז.

37 וראה לעיל סוף הערה 16.

38 לוח כולל-חב"ד, מרמ"א תקפ"א ס"ג.

39 השלמה לשו"ע אדמוה"ז סו"ס תקפ"א, עמ' 1364.

40 לוח כולל-חב"ד, ובסידור אדמוה"ז: 'קודם חצות'.

41 בנוסח התרת נדרים, תיבת "בכולהו (אני מתחרט)" נמשך לפניו – כן אמר הרבי, וידיאו עריה תשמ"ט (וכן הוא בסידור 'בית יעקב'. מאידך בסידור אוצר התפילות, וכן בסידור יעב"ץ הוצאת 'אשכול' נמשך לאחריו).

לוח השבוע

משעה אחת קודם תפילת המנחה⁵⁶ עד תפילת ערבית במוצאי ראש-השנה, ישקוד כל אחד ואחד באמירת התילים לילה ויום⁴⁷.

הנוהגים לתת צדקה בכל יום, ייתנו היום גם עבור שני ימי ראש-השנה⁵⁷.

לפנות ערב לובשים בגדים נאים וחשובים, ויודעים שהקב"ה עושה לנו נס לשפטנו במידת הרחמים⁵⁸.

אין לובשים ה'קיטל', גם לא הש"ץ והתוקע⁵⁹, אלא ביום-הכיפורים⁴⁷.

יש להשאיר 'נר נשמה' (או שלהבת גז וכדומה) כדי לאפשר העברת אש להדלקת הנרות ביום ב' דראש-השנה.

הברכות בהדלקת הנרות (אחרי ההדלקה): "להדליק נר של שבת ושל יום הזיכרון"⁶⁰, ו"שהחיינו"⁴⁷.

איש המדליק, לא יברך "שהחיינו"⁵³.

והנמצאים בקירוב מקום משתטחים על ציון כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע⁴⁷ וכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו.

* אין מבשלים לראש-השנה תבשילים שטעמם חמוץ או מר⁴⁸. אין נמנעים ממאכלים חריפים, כמו 'חזרת'. ניתן להטעים תבשילים במעט חומץ או לימון, ובלבד שלא יהיה טעמם העיקרי חמוץ או מר⁴⁹. משתדלים לבשל מאכלים מתוקים ושמנים, לסימן טוב⁵⁰.

* מסתפרים⁵¹, וטובלים⁵² במקווה טהרה לכבוד החג⁵³.

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע נהג לקבל על עצמו הידור נוסף לפני כל ראש-השנה⁵⁴. וכהוראה כללית נאמר: "בכל ראש-השנה צריך כל אחד לקבל על עצמו והירות יתרה [הידור] במצוות עשה, וזהירות בסייג של לא-תעשה, וזהירות יתרה בהנהגה טובה"⁵⁵.

47 ספר-המנהגים, מנהגי ר"ה.

48 שו"ע אדמוה"ז סי' תקפ"ג ס"ב.

49 עי' המובא בפסקי תשובות שם ס"ק ה.

50 שו"ע אדמוה"ז שם ס"ד.

51 מדינא מותר גם אחר חצות, שו"ע אדמוה"ז סי' רנא ס"ד (אף שהאריז"ל היה נוהר – כל השנה – להסתפר קודם חצות דווקא, כף-החיים שם ס"ק יט ומטה-אפרים סי' תקפ"א סי' ג. וכנראה אין מקפידין בזה, וכמדומה שגם הרבי לא הקפיד בזה).

52 מחצות היום, ליקוטי-דיבורים ח"ג עמ' 865. ועיין אלף-המגן למטה-אפרים סי' תקפ"א ס"ק קכא. ליקוטי מהרי"ח ח"ב דף ז, ב.

53 לוח כולל-חב"ד.

54 ספר-המנהגים. אמנם במקור הבא, וברוב המקורות שהובאו ביוצרו מנהגי חב"ד עמ' קנ"ד מדובר ברי"ה עצמו,

ובחלקם – לאחריו.

55 ספר המאמרים – קונטרסים לכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ ני"ע, ח"א עמ' קלב. ליקוטי-שיחות, חלק ב, עמ' 348.

56 אודות תוכן ההתבוננות שצ"ל בתפילה זו, ראה ספר המאמרים תשי"ג ס"ע 41.

57 הוראת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, שערי-צדקה עמ' קמב. 58 לוח כולל-חב"ד, משע"ת סי' תקפ"א ס"ק ו, ועי' מטה-

אפרים סי' תקפ"א סני"ה.

59 כי לדעת אדמוה"ז (תרי"י ס"ט) עיקר הטעם שלובשים קיטל, הוא 'כדי להיות דוגמת מלאכי השרת', וזה שייך רק ביום-הכיפורים – 'המלך במסיביו ח"א עמ' קטו.

60 שם, מנהג בית רבינו, כמו בקידוש ובהפטרות – אג"ק ח"ו עמ' קכה. [בירכה "שהחיינו" – קיבלה עליה קדושת יו"ט, ואינה יכולה להתנות בזה, מובא מעירובין מ, ב].

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם-משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן-יודא ור' יוסף-יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישע"י ע"ה דייטש